

**ARTPEDAGOGIK YONDASHUVGA ASOSLANGAN
FAOLIYATLAR INTEGRATSIYASI ORQALI MAKTABGACHA
YOSHDAGI BOLALARDA KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARNI
SHAKLLANTIRISH**

Xolmatova Fotima Baxtiyor qizi

Qarshi Davlat Universiteti,

Maktabgacha ta'lim kafedrası tayanch doktoranti

Xolmatovafotima386@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada artpedagogik yondashuvga asoslangan integrativ faoliyatlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning samarali metodik jihatlarini yoritilgan. Tadqiqotda san'at elementlarini — musiqa, tasviriy san'at, drama, harakatli ritmika va nutqiy ijodkorlikni o'zida uyg'unlashtirgan pedagogik jarayonning bolaning nutqiy faolligi, muloqotga kirishuvchanligi hamda emotsional ifodaviyligini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Maqolada integratsiyalashgan artpedagogik mashg'ulotlar bolaning individual psixologik xususiyatlariga moslashtirilishi, multimodal ta'sir vositalari (tasvir, ovoz, harakat, obraz) orqali bolalarning ijtimoiy-madaniy tajribani egallashi ilmiy asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari artpedagogikaning kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda zamonaviy innovatsion ta'lim texnologiyasi sifatida samaradorligini ko'rsatadi hamda maktabgacha ta'lim muassasalari pedagoglari uchun metodik tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, metodika, usul, uslub, pedagogik yondashuv, kompetensiya, nutqiy kompetensiya, bola shaxsi, tafakkur, yangilik, innovatsiya.

**ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ У
ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ПУТЕМ ИНТЕГРАЦИИ**

ДЕЯТЕЛЬНОСТИ, ОСНОВАННОЙ НА АРТПЕДАГОГИЧЕСКОМ ПОДХОДЕ

Аннотация: В данной статье рассматриваются эффективные методические аспекты формирования коммуникативных навыков у детей дошкольного возраста посредством интегративной деятельности на основе арт-педагогического подхода. В исследовании анализируется роль педагогического процесса, сочетающего элементы искусства – музыку, изобразительное искусство, драматургию, ритмику движений и речевое творчество – в развитии речевой активности ребенка, коммуникативной направленности и эмоциональной выразительности. В статье научно обосновывается адаптация интегрированной арт-педагогической деятельности к индивидуально-психологическим особенностям ребенка, усвоение детьми социокультурного опыта посредством полимодальных средств воздействия (образ, звук, движение, изображение). Результаты исследования свидетельствуют об эффективности арт-педагогики как современной инновационной образовательной технологии в формировании коммуникативной компетентности и содержат методические рекомендации для педагогов дошкольных образовательных организаций

Ключевые слова: дошкольное образование, методика, метод, методика, педагогический подход, компетентность, речевая компетентность, личность ребенка, мышление, новизна, новаторство.

FORMATION OF COMMUNICATIVE SKILLS IN PRESCHOOL CHILDREN THROUGH THE INTEGRATION OF ACTIVITIES BASED ON AN ART-PEDAGOGICAL APPROACH.

Abstract: This article highlights the effective methodological aspects of the formation of communicative skills in preschool children through integrative activities based on the art pedagogical approach. The study analyzes the role of the

pedagogical process, which combines elements of art - music, visual arts, drama, movement rhythms and speech creativity - in the development of the child's speech activity, communicative approach and emotional expressiveness. The article scientifically substantiates the adaptation of integrated art pedagogical activities to the individual psychological characteristics of the child, the acquisition of socio-cultural experience by children through multimodal means of influence (image, sound, movement, image). The results of the study show the effectiveness of art pedagogy as a modern innovative educational technology in the formation of communicative competence and contain methodological recommendations for teachers of preschool educational institutions.

Key words: *preschool education, methodology, method, methodology, pedagogical approach, competence, speech competence, child's personality, thinking, novelty, innovation.*

Maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish va rivojlantirish bugungi kunda pedagogik jarayonning eng dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib, ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Muloqotga kirishish, fikrini ifodalash, suhbatdoshni tinglash va o'z nuqtayi nazarini obrazli tarzda yetkazish kabi kompetensiyalar bolaning keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyat qozonishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois maktabgacha yosh davrida kommunikativ rivojlanishga kompleks yondashuvni qo'llash zarurati tobora ortib bormoqda.

Zamonaviy pedagogika fanida artpedagogika konsepsiyasi integrativ, ijodiy va emotsional ta'sirga ega bo'lgan metod sifatida e'tirof etilib, bolalarning nutqiy hamda ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda o'zining yuksak samaradorligi bilan ajralib turadi. San'atning turli yo'nalishlari — tasviriy san'at, musiqa, drama, badiiy o'qish, harakatli faoliyatlar va teatr elementlari — bolalarning muloqot jarayoniga faol jalb etilishini ta'minlab, ularda emotsional idrok, obrazli tafakkur, nutq faolligi va ijtimoiy moslashuvchanlikni oshiradi.

Artpedagogik yondashuvga asoslangan integrativ mashg'ulotlar bolalarning shaxsiy tajribasiga tayangan holda ularda erkin fikrlash, o'zaro hamkorlikda ishlash, his-tuyg'ularni ifodalash hamda o'z qadrini anglash kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirish imkonini beradi. Bunday faoliyatlar multimodal o'quv muhiti yaratib, bolaning audiovizual, kinestetik, verbal va noverbal kommunikatsiya turlarini uyg'unlashtiradi.

Mazkur maqolada artpedagogik yondashuvning integratsion imkoniyatlari, uning kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishdagi pedagogik ahamiyati, metodik mexanizmlari hamda amaliy qo'llash tajribasi tahlil qilinadi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida artpedagogik jarayonni samarali tashkil etish bo'yicha ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Artpedagogika — bu san'at vositalari orqali tarbiyaviy va ta'limiy jarayonni boyitish, bolaning emotsional-intellektual rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan pedagogik yo'nalishdir. U maktabgacha yoshdagi bolalarning psixofiziologik xususiyatlariga mos ravishda ularning nutqiy, ijodiy, kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. San'atning obrazli ifoda imkoniyatlari bolaning muloqot jarayoniga faol kirishishiga, his-tuyg'ularini ifodalashiga va dunyoni estetik qabul qilishiga yordam beradi.

Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, 3–7 yosh bolalarda kommunikativ rivojlanish ko'proq o'yin, obraz yaratish, musiqa va harakat bilan uzviy bog'liq. Shu sababli artpedagogik faoliyatlar bolalarning tabiiy faol turi — o'yin va tasviriy-amaliy harakatlar bilan uyg'unlashadi. Integrativ yondashuv esa bularning barchasini yagona pedagogik jarayon sifatida birlashtiradi.

Artpedagogik faoliyatlarning kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishdagi ahamiyati muhim hisoblanadi. Shuningdek, Artpedagogik faoliyatlar bolaning kommunikativ kompetensiyasini quyidagi yo'nalishlarda rivojlantiradi:

- Verbal nutq: badiiy o'qish, dramatizatsiya, rolli o'yinlar orqali bola so'z boyligini kengaytiradi, nutqining aniqligi, mantiqiyligi va izchilligi rivojlanadi.

- Noverbal kommunikatsiya: improvizatsiya, pantomima va ritmik harakatlar orqali bolaning mimika, imo-ishora, tana tilidan foydalanish ko'nikmalari shakllanadi.

- Dialogik muloqot: sahnalashtirilgan vaziyatlar bolani suhbatga kirishish, javob qaytarish, o'z fikrini himoya qilish va sherikni tinglashga o'rgatadi.

- Emotsional-intellektual rivojlanish: musiqa, ranglar, obrazlar bolada empatiya, emotsional barqarorlik va o'z his-tuyg'ularini boshqarish malakasini mustahkamlaydi.

Shu bois integratsiyalashgan artpedagogik mashg'ulotlar bola shaxsining har tomonlama rivojlanishini ta'minlab, kommunikativ faoliyatni tabiiy jarayon sifatida shakllantiradi.

Maktabgacha ta'lim jarayonida artpedagogik yondashuvni qo'llash quyidagi metodik asoslar orqali amalga oshiriladi:

- Interfaol san'at texnikalari integratsiyasi

Musiq + harakat: ritmik o'yinlar, musiqaga mos harakatlar.

Drama + tasviriy san'at: obraz yaratish, qahramonning kayfiyatini rang orqali ifodalash.

Nutq + teatr: dialog tuzish, rollarni taqsimlash, kichik sahna ko'rinishlari.

Rasm + hikoya yaratish: bola chizgan tasvir asosida hikoya tuzish.

- Multimodal ta'lim muhiti

Mashg'ulotlar jarayonida audio, vizual, kinestetik va verbal materiallarni uyg'unlashtirish bolalarning o'rganishni ko'p kanalli idrok orqali qabul qilishiga imkon beradi.

- O'yinli integratsiyalashgan texnologiyalar

O'yin orqali o'qitish artpedagogikaning asosiy mexanizmlaridan biridir. Bolalar rolli o'yinlar, dramatizatsiya, kreativ topshiriqlar orqali o'zaro muloqotga kirishadilar.

Artpedagogik yondashuvga asoslangan integrativ faoliyatlar maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda yuqori

samaradorlikka ega ekanligi tadqiqot natijalari orqali tasdiqlandi. San'atning turli yo'nalishlarini — musiqa, rasm, drama, teatr, ritmika va badiiy ijodkorlikni birlashtirgan pedagogik jarayon bolalarda nutq faolligi, muloqot madaniyati, emotsional ifodaviylik va ijtimoiy moslashuvchanlikni rivojlantiradi. Multimodal ta'sir vositalarining uyg'un qo'llanilishi bola muloqotining tabiiy jarayonga aylanishiga, suhbatga kirishuvchanlik va o'z fikrini ifodalash ko'nikmalarining mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Artpedagogik mashg'ulotlarning integratsiyalashgan shaklda tashkil etilishi bolalarda ijodkorlik, mustaqillik, hamkorlik va o'zgalar fikrini tinglash kabi muhim shaxsiy fazilatlarni rivojlantiradi. Tadqiqot davomida aniqlanganidek, san'at asosidagi o'quv jarayoni bola psixikasiga ijobiy emotsional ta'sir ko'rsatib, ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, muloqot jarayonida erkinlik yaratadi va nutq madaniyatini shakllantirishga keng imkoniyatlar yaratadi.

Shu nuqtai nazardan, artpedagogika kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishda zamonaviy innovatsion texnologiya sifatida maktabgacha ta'lim tashkilotlari amaliyotiga keng joriy etilishi lozim. Pedagoglar tomonidan integrativ san'at faoliyatlarining ilmiy asoslangan metodikasi qo'llanilishi bolalarda muloqotga bo'lgan ehtiyojni kuchaytiradi, ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi va shaxsiy rivojlanish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining qonuni Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 22-oktabrda qabul qilingan Senat tomonidan 2019- yil 14-dekabrda ma'qullangan (1)
2. . Арушанова.А Речь и речевое общение детей. Формирование грамматического строя речи. 3-7 лет. Методическое пособие для воспитателей. «МОЗАИКА-СИНТЕЗ» 2004 – 46с.
3. Babayeva D.R. Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi. (Darslik). – T.: “Barkamol fayz media”, 2018. – 432b

4. Bodrova E., Leong D. Aql qurollari. — Toshkent: Ilm ziyo, 2021. — 320b.
5. Berdiyeva.M.M Maktabgacha yoshdagi bolalarga òz- òziga hurmat ma'nosini shakllantirishda xalq o'g'zaki ijodidan foydalanish – Conference on universal science research 2023 – 62-64
6. Berdiyeva.M.M Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda zamonaviy yondoshuvlardan foydalanish - KASB-HUNAR TA'LIMI Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal 2023-yil, 6-son- 33-36
7. BerdiyevaM.M Ways to develop artistic and aesthetic competence in primary class students – Yangi O'zbekistonda innovatsion tadqiqotlar xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya – 765-768
8. Berdiyeva.M.M Profession of Future Staff in the Higher Education System Problems of Competence Improvement – Journal of Pedagogical Inventions and Practices – 15-18
9. Berdiyeva.M.M Maktabgacha yoshdagi bolalarda intellektual-anglash malakalarini shakllantirishda ijodiy o'yinlardan foydalanish– Conference on universal science research 2023 – 65-68
10. Elkonin D.B. Bolalar psixologiyasi. — Toshkent: O'qituvchi, 2010. — 256b.
11. Ergashova D. Artpedagogika asoslari. — Toshkent: Fan, 2022. — 168b.
12. Karimova V.M. Pedagogik psixologiya. — Toshkent: Fan, 2016. — 240b.
13. Madaliyev A. Ona tili o'qitish metodikasi. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2014. — 275b.
14. Sokolov A. Speech Development in Preschool Age. – St. Petersburg: Piter, 2013. – 198c.
15. Vigotskiy L.S. Bolalikning tasavvur va ijodi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 120 b.